

AUTYZM – MÓJ ŚWIAT

rok szkolny 2020/2021
opracowanie – Janusz Rusaczyk

AUTYZM - definicja

AUTYZM – *„to grupa dziecięcych zaburzeń ogólnorozwojowych podobnych do siebie pod względem objawów emocjonalno-społecznych, poznawczych i behawioralnych, dających się uszeregować począwszy od tych, w których objawy są najsilniejsze, do tych, w których są najłżejsze”.*
(Ewa Pisula, 2010 r.)

AUTYZM – wprowadzenie do problemu

- Jakościowe nieprawidłowości w interakcjach społecznych;
- Jakościowe nieprawidłowości w porozumiewaniu się;
- Ograniczone, powtarzające się i stereotypowe wzorce zachowań, aktywności i zainteresowań.

AUTYZM – MÓJ ŚWIAT

TROCHĘ HISTORII ...

Leo Kanner – w 1943 r. wprowadza pojęcie autyzmu wczesnodziecięcego do psychiatrii dziecięcej.

Lata 50-te i 60-te XX w.: postać schizofrenii dziecięcej.

Lata 80-te XX w. (przełom w podejściu): całościowe zaburzenia rozwojowe.

Lata 90-te XX w.: rozszerzono kategorie do pięciu jednostek:

- Zaburzenie autystyczne;
- Zespół Aspergera;
- Zaburzenie Retta;
- Dziecięce zaburzenia dezintegracyjne;
- Całościowe zaburzenia rozwoju nie ujęte w innych kategoriach (PDD-NOS).

Całościowe zaburzenia rozwoju

Zgodnie z ICD-10 WHO z 1992 r. w diagnozowaniu zaburzeń rozwoju występuje:

- F84.0: Autyzm dziecięcy;
- F84.1: Autyzm atypowy;
- F84.2: Zespół Retta;
- F84.3: Inne dziecięce zaburzenia dezintegracyjne;
- F84.4: Zaburzenia hiperkinetyczne z towarzyszącym upośledzeniem umysłowym i ruchami stereotypowymi;
- F84.5: Zespół Aspergera;
- F84.8: Inne całościowe zaburzenia rozwojowe;
- F84.9: Całościowe zaburzenia rozwojowe nieokreślone.

Co do jednego badacze są zgodni ...

- ❖ Obraz kliniczny autyzmu jest skomplikowany i niejednorodny;
- ❖ W autyźmie występują wielorakie i złożone problemy;
- ❖ Autyzm jest zaburzeniem neurorozwojowym o skomplikowanej i wieloczynnikowej etiologii;
- ❖ W jego powstawaniu udział biorą złożone sieci mózgowe i różne struktury korowe;
- ❖ Działanie czynników genetycznych i neurorozwojowych, które wchodzą w interakcje z różnymi czynnikami środowiskowymi i biologicznymi.

AUTYZM – MÓJ ŚWIAT

Ciąg dalszy ...

Autyzm rozpoznajemy po jego
zewnątrznych objawach – kryterium
behawioralne.

Zróżnicowanie osób z autyzmem jest duże

- ❖ Występują mniej lub bardziej nasilone dysfunkcje;
- ❖ Czas ujawnienia objawów (wczesny, późny);
- ❖ Poziom rozwoju umysłowego;
- ❖ Wiek – niektóre objawy zanikają, a pojawiają się inne;
- ❖ Często występuje z innymi schorzeniami;
- ❖ Mowa.

AUTYZM – MÓJ ŚWIAT

Ciąg dalszy ...

- ❖ Nie u wszystkich dzieci objawy pojawiają się w tym samym czasie;
- ❖ Występują charakterystyczne objawy, które mogą niepokoić i wskazywać na autyzm już w okresie niemowlęcym i ponimowlęcym (objawy te dotyczą komunikacji społecznej);
- ❖ Nie wszystkie objawy pojawiają się przed trzecim rokiem życia.

AUTYZM – MÓJ ŚWIAT

MOWA

Często jest opóźniona lub zaburzona, jednak zdolności językowe są zróżnicowane.

Większość osób z autyzmem dziecięcym nie mówi w ogóle, bądź ich mowa jest niezrozumiała dla otoczenia.

Brak mowy:

- ❖ z brakiem gestykulacji;
- ❖ z elementarną gestykulacją (wyrażanie żądań, sygnalizowanie podstawowych potrzeb).

Opóźnienie rozwoju mowy:

- ❖ krótkie;
- ❖ długotrwałe.

AUTYZM – MÓJ ŚWIAT

Ciąg dalszy ...

Zaburzenia mowy ekspresywnej (ilościowe i jakościowe) nie są specyficzne dla autyzmu i występują również w innych zespołach chorobowych.

Niezależnie od poziomu zdolności językowych zawsze będzie występować problem w społecznym użyciu języka.

ZROZUMIEĆ AUTYZM

Ciąg dalszy ...

Mowa zaawansowana:

- ❖ echolalia
- ❖ natychmiastowa
- ❖ odroczone
- ❖ odwracanie zaimków
- ❖ neologizmy
- ❖ trudności w posługiwaniu się metaforami, przenośniami.
- ❖ język stereotypowy (sztywny)
- ❖ defekty w artykulacji
- ❖ agramatyzmy

Ciąg dalszy ...

Komunikacja:

- ❖ słabe użycie prozodii;
- ❖ słabe odczytywanie i wykorzystywanie mimiki i gestów w celu wzmocnienia komunikatu;
- ❖ często występuje brak współgrania w rozmowie, dialogu (nieprawidłowe odczytywanie interakcji rozmówcy, treści, przerośni, sarkazmu, intensywne wgłębianie się w niektóre zagadnienia, itp.);
- ❖ słabe monitorowanie uwagi partnera podczas dialogu;
- ❖ kompulsywne zadawanie pytań.

INTERAKCJE

- ❖ Małe zainteresowanie rówieśnikami (słaby wskaźnik przed trzecim rokiem życia).
- ❖ Całkowite ignorowanie otoczenia.
- ❖ Brak zainteresowania (obserwowania innych dzieci).
- ❖ Trudności w naśladowaniu innych.
- ❖ Trudności we współuczestnictwie, w zabawach i działaniach z innymi.
- ❖ Brak spontanicznej różnorodności zabawy w udawanie („na niby”, naśladowanie społeczne).

SFERA ZACHOWAŃ, ZAINTERESOWAŃ I AKTYWNOŚCI

- ❖ Najsłabiej opisany obszar w literaturze;
- ❖ Są bardzo zróżnicowane;
- ❖ Mogą się zmieniać w czasie;
- ❖ Uzależnione od wieku i poziomu rozwoju;
- ❖ Wielokrotne powtarzanie się zachowań związanych z dostarczaniem sobie wrażeń sensorycznych;
- ❖ Manieryzmy ruchowe;
- ❖ Specyficzne przywiązanie do niektórych przedmiotów;
- ❖ Przywiązanie do schematów, (np. trasy, nawyki żywieniowe);
- ❖ Opór przed zmianą;
- ❖ Bawienie się zabawkami ciągle w ten sam sposób (brak zabawy opartej na wyobraźni);
- ❖ związane z zainteresowaniami dziecka – skupienie się na jednej dziedzinie, często encyklopedycznej, pogłębianie jej (np. mapy, liczby).

PROCESY POZNAWCZE

- ❖ Opóźniona percepcja;
- ❖ Nadselektywność i fragmentaryczność spostrzeżeń;
- ❖ Dominacja jednego zmysłu;
- ❖ Myślenie obrazami (pamięć fotograficzna);
- ❖ Teoria centralnej koherencji;
- ❖ Teoria umysłu;
- ❖ Zaburzenia procesów wykonawczych.

AUTYZM – MÓJ ŚWIAT

Ciąg dalszy ...

Myślenie obrazami

„... Jako osoba autystyczna nie przyswajam pewnych informacji, które dla innych są oczywiste . Magazynuje za to informacje w głowie - jak na płycie CD-ROM.

Przez cały czas tworzę nowe obrazy wybierając liczne drobne fragmenty zapisów zgromadzonych w wideotece mojej wyobraźni...” (Temple Grandin).

ZROZUMIEĆ AUTYZM

TEORIA CENTRALNEJ KOHERENCJI

- ❖ Zdolność do integracji elementów w spójną całość;
- ❖ Autorką koncepcji u osób z autyzmem jest Uta Frith;
- ❖ Teoria zakłada istnienie neuropoznawczego deficytu zaburzającego zdolność integracji elementów w jedną całość, biorąc pod uwagę kontekst.

AUTYZM – MÓJ ŚWIAT

Ciąg dalszy ...

Konsekwencje zaburzeń centralnej koherencji dotyczą:

- ❖ Problemu w rozumieniu i rozpoznawaniu sytuacji społecznych na które składa się zbyt wiele zmiennych;
- ❖ Wyrazu twarzy, mimiki, spojrzenia;
- ❖ Zachowania;
- ❖ Gestykulacji;
- ❖ Ubioru;
- ❖ Doboru słów;
- ❖ Miejsca zdarzenia.

TEORIA UMYSŁU

- ❖ Wrodzony mechanizm pozwalający na wnioskowanie o stanach umysłu, mentalnych i emocjach innych osób;
- ❖ Efektywne nawiązywanie interakcji wymaga rozumienia stanów mentalnych, myśli, uczuć, pragnień i oczekiwań innych osób;
- ❖ Osoby z autyzmem mają zaburzony ten mechanizm.

AUTYZM – MÓJ ŚWIAT

Ciąg dalszy ...

Deficyt teorii umysłu (Simon Baron-Cohen, Uta Frith):

- ❖ Problemy w rozwoju społecznym i komunikacji u osób z autyzmem mają związek z deficytem teorii umysłu).
- ❖ Nie dochodzi do ukształtowania się dojrzałego systemu odpowiedzialnego za rozumienie własnych i innych ludzi stanów umysłu.

AUTYZM – MÓJ ŚWIAT

Ciąg dalszy ...

Osoby z autyzmem nie rozumieją zasady widzieć znaczy wiedzieć, nie rozumieją czym jest udawanie, mylą określenia „widzieć”, „myśleć”, „wyobrażać sobie”, nie identyfikują wyrazu twarzy i spojrzenia jako źródła informacji o stanie umysłu drugiej osoby, mają trudności w różnicowaniu zachowań celowych i przypadkowych.

AUTYZM – MÓJ ŚWIAT

Ciąg dalszy ...

Problemy jakie mogą mieć osoby z autyzmem będą zależeć od ich poziomu rozwoju inteligencji oraz rozwoju myślenia słowno-pojęciowego.

AUTYZM – MÓJ ŚWIAT

Trudności w funkcjonowaniu społecznym i komunikacji

- ❖ Niewrażliwość na uczucia innych (popęłnianie gaf społecznych);
- ❖ Trudności w odczytywaniu społecznych sygnałów i mowy ciała (ukryte kody społeczne);
- ❖ Trudności w dostosowaniu zachowania do kontekstu;
- ❖ Narzucanie swojej woli, reguł, zabawy, gry;
- ❖ Niezdolność do uwzględniania tego co wiedzą inni;
- ❖ Problemy z wyrażaniem emocji (niska świadomość swojego życia emocjonalnego);
- ❖ Naiwne, jednostronne interakcje (łatwowierność), podatność na manipulacje;
- ❖ Hiperpoprawność – sztywne trzymanie się zasad;
- ❖ Niezdolność do kłamania i oszukiwania;
- ❖ Niewielka zdolność do zaprzyjaźniania się;
- ❖ Zbyt dosłowne rozumienie komunikatów.

AUTYZM – MÓJ ŚWIAT

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ